

p. Ciernisz

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 29-35-69; 28-37-04; 28-90-17

Telex: 816-436

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefax: 29-40-89

BS/25/9/91

PRYWATYZACJA. OCENY SPOŁECZNE

Komunikat z badań

Warszawa, styczeń 1991 r.

Prywatyzacja państwowych przedsiębiorstw była jednym z tematów, na które wypowiedzieli się w styczniowym sondażu respondentów¹.

Ocena skutków prywatyzacji dla gospodarki
i respondenta

W styczniu 1991 roku optymistycznie oceniała skutki prywatyzacji niemal połowa naszych respondentów, 27% dostrzegło zarówno złe, jak i dobre strony tego przedsięwzięcia. Niekorzystne skutki przewiduje zaledwie co dwudziesty ankietowany, zaś co piąty nie był w stanie ustosunkować się do pytania.

W porównaniu z listopadem 1990 roku (rys. 1) obserwujemy lekki przyrost ocen korzystnych połączony z równie niewielkim wzrostem liczby wypowiedzi świadczących o ambiwalentnym stosunku do prywatyzacji i spadkiem wypowiedzi negatywnych. Mniej jest również wypowiedzi *trudno powiedzieć*.

Dane z tabeli 1 informują o osobistych odczuciach respondentów wobec zamierzonej prywatyzacji. Jak widać, struktu-

Tabela 1

w procentach

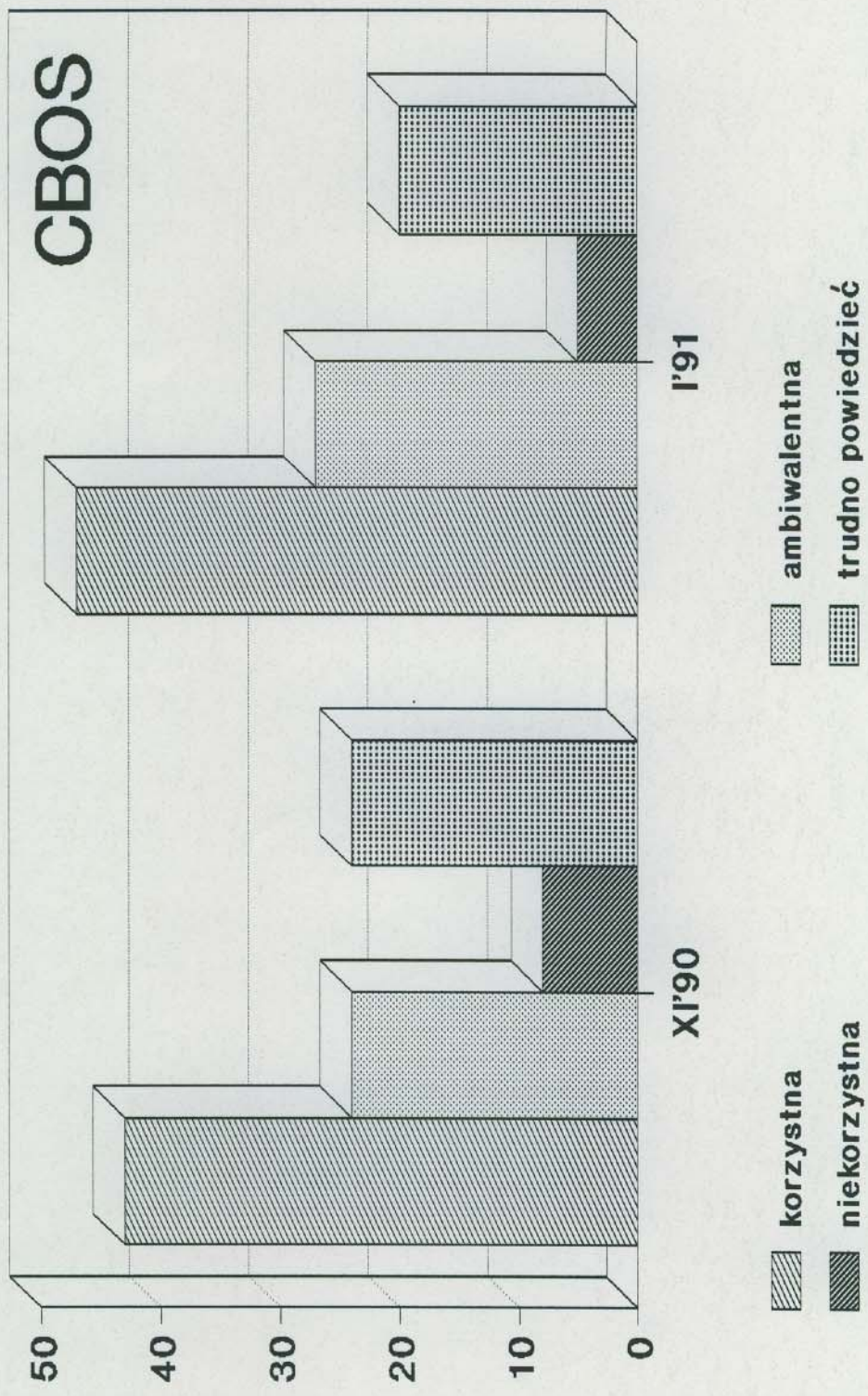
Czy zamierzona prywatyzacja polskiej gospodarki budzi u Pana(i) osobiście:	Wskazania respondentów według terminów badań:		
	X 1990	XI 1990	I 1991
<i>Więcej nadziei niż obaw</i>	27,8	26,7	30,9
<i>Tyle samo obaw co nadziei</i>	36,2	32,2	36,4
<i>Więcej obaw niż nadziei</i>	18,3	22,1	16,5
<i>Nie ma dla mnie żadnego znaczenia</i>	6,9	6,6	4,8
<i>Trudno powiedzieć</i>	10,5	11,9	11,2

ra i częstość wskazań w porównaniu z jesienią ub. r. nie uległy w styczniu 1991 roku zasadniczej zmianie. Również obecnie naj-

¹ Sondaż: *Aktualne problemy i wydarzenia* (12) przeprowadzony na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności w dniach 12-14 stycznia 1991 r. (N=1500).

Rys. 1

Ocena prywatyzacji dla polskiej gospodarki

więcej respondentów odpowiada, że prywatyzacja budzi u nich osobiście *tylko obawy*, a mający *więcej nadziei niż obaw* przeważają (niemal dwukrotnie) nad twierdzącymi, że prywatyzacja wywołuje u nich *więcej obaw niż nadziei* (podczas gdy w listopadzie '90 przewaga ta była nieznaczna). Nadal tylko niewielki odsetek ankietowanych uważa, że prywatyzacja *nie ma dla nich żadnego znaczenia*, a co dziesiąty nie ma zdania na ten temat. Wyniki takie świadczą o tym, że w styczniu '91 przeciętne i najczęściej występujące jednostkowe odczucia na temat prywatyzacji są mieszaniną zarówno nadziei, jak i obaw, ze zdecydowaną przewagą tych pierwszych.

Tak więc zestawienie przewidywań o skutkach prywatyzacji dla gospodarki i dla indywidualnej sytuacji respondenta wskazuje, że badani nadal dużo częściej spodziewają się pozytywnego (i rzadziej negatywnego) wpływu prywatyzacji na stan gospodarki niż na ich własną sytuację.

Ocena tempa działań prywatyzacyjnych

W styczniu '91 osłabły nieco zastrzeżenia ankietowanych co do tempa przeprowadzania procesu prywatyzacyjnego (por. tab. 2). Częściej niż w poprzednich badaniach uważają oni,

Tabela 2

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, zmiany w kierunku sprywatyzowania gospodarki przebiegają:	Wskazania respondentów według terminów badań:				
	VI '90	IX '90	X '90	XI '90	I '91
Zbyt opieszale	47,4	46,1	44,3	41,8	38,1
Wystarczająco szybko	30,1	32,5	33,0	33,4	39,1
Zbyt szybko	12,6	12,4	12,1	16,0	12,4
Trudno powiedzieć	9,3	8,8	10,2	8,3	10,0
Aprobata "netto"	34,8	33,7	31,2	25,8	28,1

że tempo prywatyzacyjne jest *wystarczająco szybkie*. Obecnie pogląd ten jest - inaczej niż wcześniej - równie popularny co ten o *zbyt opieszalych* przemianach własnościowych. Zarazem mniej osób uważa, że tempo jest *zbyt szybkie*. Generalnie zatem, na-

dal utrzymuje się przewaga osób uważających, że zmiany prywatyzacyjne zachodzą zbyt wolno, nad tymi, którzy mają przeciwne zdanie, ale przeciętna ocena wyraźnie zbliżyła się do opinii charakteryzującej obecne tempo jako *wystarczające*. Jest to zapewne efektem przeprowadzenia prywatyzacji pierwszych pięciu przedsiębiorstw, połączonej z dużą akcją reklamową i informacyjną na temat tego przedsięwzięcia.

Akcje - stosunek do ich nabywania

Poniższe zestawienie przedstawia odpowiedzi na pytanie o deklarowaną chęć zakupu akcji prywatyzowanych przedsiębiorstw.

	CBOS	
<i>Czy zamierza Pan(i) kupić akcje prywatyzowanych przedsiębiorstw?</i>		
	<u>XII '90</u>	<u>I '91</u>
<i>Tak</i>	8,8%	7,9%
<i>Nie</i>	87,9%	86,8%
<i>Trudno powiedzieć</i>	2,6%	5,1%
Uwaga: pominięto brak odpowiedzi.		

Otrzymane dane wskazują, że zarówno w grudniu, jak i obecnie zainteresowanych nabyciem akcji przedsiębiorstw przeznaczonych przez rząd do prywatyzacji jest bardzo niewiele. Przypomnijmy, że jeszcze w listopadzie, przed emisją pierwszych akcji, aż 29,5% ankietowanych deklarowało ich kupno, gdyby pojawiły się w sprzedaży. Rozbieżność deklaracji można tłumaczyć dużą ostrożnością w podjęciu decyzji wobec skonkretyzowania finansowych wymagań związanych z nabyciem akcji. Nie można również wykluczyć, iż poprzednie deklaracje były związane z innymi, niż zaproponowane, przedsiębiorstwami być może przede wszystkim macierzystymi. Dane z badań przeprowadzonych wśród pracowników Krośnieńskich Hut Szkła mogą wskazywać, że zainteresowanie akcjami rośnie, o ile są to akcje macierzystego przedsiębiorstwa (chęć nabycia akcji tego zakładu zgłosiło 55,7% jego pracowników, z tego 22% zadeklarowało ich kupno na pewno).

Opinie o prywatyzacji w zależności od cech
społeczno-demograficznych

Prywatyzacja jest częściej postrzegana jako przedsięwzięcie korzystne dla polskiej gospodarki i sytuacji jednostkowych (tabela 1 i 2 aneksu) wśród mężczyzn niż u kobiet, u mieszkańców miast (zwłaszcza dużych) niż wsi oraz młodszych (do 20 lat) uczestników sondażu. Istnieje silna dodatnia zależność w tej mierze między poziomem wykształcenia, dochodem i statusem społeczno-zawodowym (wyróżniają się tu silnie popierający przekształcenia własnościowe przedsiębiorcy prywatni).

Niekorzystne poglądy o prywatyzacji są najczęściej formułowane przez badanych w wieku przedemerytalnym. Wśród różnych grup społeczno-zawodowych najgorzej oceniają prywatyzację robotnicy niewykwalifikowani, rolnicy i robotnicy leśni. Podobne zależności obserwujemy wśród zwolenników przyspieszenia prywatyzacji - odmienność polega jedynie na braku różnic w tej kwestii pomiędzy grupami wiekowymi naszych respondentów.

ANEKS

Tabela 1

w procentach

Charakterystyka badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Czy dla polskiej gospodarki prywatyzacja będzie przedsięwzięciem;</i>			Liczba osób
	korzystnym	w takim samym stopniu korzystnym co niekorzystnym	niekorzystnym	
Ogółem	46	37	17	1358
<u>Płeć</u>				
Mężczyźni	54	31	15	715
Kobiety	37	43	20	643
<u>Wiek</u>				
Do 24	54	33	13	87
25-29	33	42	25	110
30-39	51	32	17	418
40-49	45	40	15	297
50-59	41	37	22	225
60 lat i więcej	46	39	15	216
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	42	40	18	501
Miasto	48	35	17	854
<u>Wielkość miasta</u>				
Do 20 tys.	48	36	16	161
21-100	48	33	19	284
101-500	47	36	16	209
501 tys. i więcej mieszkańców	50	34	15	200
<u>Region</u>				
Środkowy (Warszawa)	44	41	14	236
Północno-wschodni (Białystok)	52	27	21	92
Północny (Gdańsk)	50	27	24	143
Południowy (Katowice)	44	43	13	232
Południowo-wschodni (Kraków)	47	35	18	204
Środkowo-wschodni (Lublin)	34	50	16	108
Środkowo-zachodni (Poznań)	45	37	19	202
Południowo-zachodni (Wrocław)	52	27	21	141
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	39	40	21	396
Zasadnicze zawodowe	46	35	19	329
Średnie	52	32	15	498
Wyższe	41	48	11	135
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>				
Intelgiencja, kadra kierownicza	48	44	8	96
Pozostali umysłowi	48	35	17	388
Pracownicy handlu i usług	49	34	17	80
Robotnicy wykwalifikowani	47	33	19	307
Robotnicy niewykwalifikowani	35	36	29	136
Robotnicy najemni w rolnictwie i leśnictwie	47	33	20	64
Rolnicy	38	48	13	208
Prywatni przedsiębiorcy	64	24	12	67
Inni	75	0	25	8
<u>Dochody osobiste respondenta</u>				
Do 450 tys.zł	43	39	18	128
451-700	39	41	20	270
701-950	44	35	21	274
951-1200	49	34	16	278
1201-1450	47	38	14	179
1451-1950	48	38	14	130
Powyżej 1950 tys.zł	62	26	12	90

Tabela 2

w procentach

Charakterystyka badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Czy, Pa- na(i) zdaniem, zmiany w kierunku sprywatyzowa- nia gospodarki przebiegają:</i>				Liczba osób
	zbyt opieszale	wystarcza- jąco szyb- ko	zbyt szybko	trudno powie- dzieć	
Ogółem	43	24	8	24	1486
<u>Płeć</u>					
Mężczyźni	51	23	7	19	766
Kobiety	36	25	8	30	720
<u>Wiek</u>					
Do 24	45	26	6	22	95
25-29	43	31	5	21	114
30-39	49	26	7	18	439
40-49	47	22	8	24	324
50-59	35	22	10	32	249
60 lat i więcej	37	23	9	31	258
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	34	26	9	31	571
Miasto	50	23	7	20	912
<u>Wielkość miasta</u>					
Do 20 tys.	48	21	6	24	169
21-100	42	26	11	21	299
101-500	49	23	6	22	238
501 tys. i więcej mieszkańców	63	19	4	15	206
<u>Region</u>					
Środkowy (Warszawa)	47	23	8	23	251
Północno-wschodni (Białystok)	42	19	14	25	103
Północny (Gdańsk)	42	26	7	25	156
Południowy (Katowice)	51	20	5	24	263
Południowo-wschodni (Kraków)	39	23	11	28	224
Środkowo-wschodni (Lublin)	30	38	8	23	119
Środkowo-zachodni (Poznań)	50	24	5	21	208
Południowo-zachodni (Wrocław)	38	26	9	26	162
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	29	24	11	36	472
Zasadnicze zawodowe	44	26	8	22	351
Średnie	52	25	6	17	523
Wyższe	61	18	4	18	140
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>					
Inteligencja, kadra kierownicza	58	23	4	15	102
Pozostali umysłowi	49	24	7	20	405
Pracownicy handlu i usług	51	18	11	21	85
Robotnicy wykwalifikowani	45	26	7	22	332
Robotnicy niewykwalifikowani	29	29	11	30	161
Robotnicy najemni w rolnictwie i leśnictwie	39	21	9	31	67
Rolnicy	26	27	9	39	252
Prywatni przedsiębiorcy	76	10	4	10	70
Inni	62	25	0	12	8
<u>Dochody osobiste respondenta</u>					
Do 450 tys.zł	29	24	12	34	147
451-700	39	24	10	28	300
701-950	34	30	8	28	302
951-1200	46	25	6	22	306
1201-1450	50	22	8	19	191
1451-1950	58	19	3	20	137
Powyżej 1950 tys.zł	70	13	7	10	94